Fra Det Kgl. Biblioteks tekstportal (tekster.kb.dk)

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Om den sande Christendom

Citation: Grundtvig, N. F. S.: ”Om den sande Christendom”, i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 24. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1826_431_2-txt-shoot-idm873.pdf (tilgået 23. april 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

Læs CC0-erklæringen

Om den sande Christendom.

(Fortsættelse).

Naar vi giennemgaae vore lutherske Fædres Christendom, hvortil, som man veed, den Augsburgske Confessjon er en ligesaa ypperlig som uundværlig Haandbog, da finde vi, med Grund-Artikelen om Jesus Christus, da især tre mærkelige Hoved-Sætninger, nemlig: om Tre-Enigheden, om Retfærdiggjørelsen og om Naade-Midlerne, som tilsammen ere en Pestilents for vore rationalistiske Theologer, og erklæres af dem for ligesaa uchristelige og ubibelske som ufornuftige. I denne Paastand kan der nu vist nok ligge langt mere Sandhed end de selvkloge Herrer drømme om; thi er Logos, som man jo paastaaer, den guddommelige Fornuft, og er Jesus Christus, som Evangeliet vidner, Logos, da er det aabenbar høistfornuftigt at troe Jesus, som den guddommelige Fornuft, paa Hans Ord; og grunde altsaa hine Sætninger sig paa Hans Ord, ere de ganske rigtig ligesaa fornuftige som bibelske og christelige; men da vi jo nok veed, det ligesaavel er en tom Compliment, naar Rationalisterne kalde Jesus den guddommelige Fornuft, som naar de kalde Ham Guds Søn, vor Herre, vil vi her lade det staae ved sit Værd, hvor vidt Fædrenes Lærdom er fornuftig, og kun undersøge, om den, efter det Ny Testamente, er christelig, hvad der jo unægtelig maa være Knuden, naar Spørgsmaalet er: om deres Christendom, efter det Ny Testamente, var den ægte og sande.

Hvad nu først Tre-Enigheden angaaer, da har vi allerede hørt Christi Vidnesbyrd om Sønnens personlige 98Forskiellighed fra og væsenlige Eenhed med Faderen (Joh. 5 og Joh. 14) saa Spørgsmaalet kan her kun være om den Hellig-Aands Personlighed og Hans Forhold til Faderen og Sønnen, altsaa kun: om der, efter Jesu Vidnesbyrd, er en Tre-Enighed eller blot en To-Enighed i Guddommen?

At nu for det Første den Hellig-Aand omtales i den evangeliske Historie som en guddommelig Person, nødes man vel til at indrømme, om aldrig for Andet, saa dog fordi der (Matth. 4. Marc. 2. Luk. 3. Joh. 1.) udtrykkelig staaer, at den Hellig-Aand aabenbaredes ved Jesu Daab i en synlig og legemlig Skikkelse; thi at man maa være en Person for at kunne paatage sig en vis Skikkelse, følger dog vel af sig selv. At nu Jesu Ord om den Hellig-Aand, langt fra at bestride denne Forestilling, paa det Klareste giver den Medhold, og tillægger den Hellig-Aand en guddommelig Personlighed, det er saa vist, som at Han sagde til Apostlerne: gaaer hen og lærer alle Folk og døber dem i (eller til) Faderens og Sønnens og den Hellig-Aands Navn; thi hvem der skal kunne svare til sit Navn, maa dog i det allermindste være en Person, og den Person, hvis Navn skal fortjene at sættes ved Siden ad Guds, maa unægtelig være Guds Jævning. Eet af To altsaa: enten har Jesus hermed villet sige, at der er tre Guder, eller at Guddommen er tre-enig; men deels veed vi nu, at Jesus paa det Klareste bevidnede Guds Eenhed, deels har vi hørt, at han udledte Sønnens Guddom af hans Eenhed med Faderen, og endelig gav han ogsaa bestemt tilkiende, at den Hellig-Aand var Faderens Aand og guddommelig Eet med Faderen og Sønnen. Han siger nemlig til Apostlerne: naar man overantvorder eder, da sørger ikke for, hvorledes, eller hvad I skal tale, thi det skal gives eder i den samme Stund; thi det er ikke 99eder, som tale, men det er eders Faders Aand, som taler i eder. Jeg skal bede Fade ren, at Han vil give eder en anden Talsmand, som kan blive hos eder evindelig, den Sandheds Aand, som Verden ikke kan annamme; thi den hverken seer ham, ei heller kiender ham, men I kiende ham; thi han bliver i eder, og skal være i eder. Paa den Dag skal I kiende, at jeg er i min Fader, og I udi mig, og jeg i eder. Talsmanden, den Hellig-Aand, som Faderen skal sende i mit Navn, han skal lære eder alle Ting, og minde eder paa alle Ting, som jeg haver sagt eder. Naar Talsmanden kommer, hvilken jeg skal sende eder fra Faderen, den Sandheds-Aand, som udgaaer fra Faderen, han skal vidne om mig. Jeg haver endnu meget at sige eder, men nu kan I ikke bære det, men naar han den Sandheds-Aand kommer, skal han ledsage Eder til al Sandhed, thi han skal ikke tale af sig selv, men hvadsomhelst han hører, skal han tale, og de tilkommende Ting skal han forkynde eder; han skal forklare mig, thi han skal tage af Mit og forkynde eder: alle de Ting, som Faderen haver, ere mine, derfor sagde jeg: han skal tage af Mit og forkynde eder. (Matth. 10. Joh. 14. Joh. 15. Joh. 16.)

Sandelig, jeg vilde ikke give meget for det Menneskes Forstand, der ei kunde forstaae, at Jesus her taler om den Hellig-Aand, som en ligesaa virkelig Person, som Faderen og Sønnen, der raader sig selv, men vil ligesaalidt som Sønnen tale af sig selv, fordi han er Faderens Aand, og tillige Sønnens Aand; thi det Sidste forstaaer sig selv, da Sønnen raader for at udsende ham, og da han er Sandhedens Aand, thi at Sønnen er Sandheden selv, naar Jesus er Sønnen, det har han selv sagt os, i det han vidner: jeg er Sandheden (Joh. 14.).

100Naar altsaa Spørgsmaalet ikke er, hvad græske, romerske, franske, tydske eller danske Hedninger har forstaaet eller end forstaae ved Aand og Guds Aand, men hvad man, efter Jesu egne Ord, skal tænke og troe om den Hellig-Aand, som Guds og Sandhedens Aand, og andet kan Spørgsmaalet jo dog her umuelig være; da mener jeg, man maatte være mægtig dum, for at tvivle om, hvilken Lære om den Hellig-Aand der

er den rette, nemlig den rette christelige: enten vore lutherske Fædres, der betragtede og ærede den Hellig-Aand, som en guddommelig Person, Eet med Faderen og Sønnen, hvis almægtige og alvidende Statholder Han i det ny Guds Rige paa Jorden, i Christi Kirke og Menighed, bestandig skal være; eller de Skriftkloges nuomstunder, der betragte og oversee den Hel lig-Aand, som noget aldeles Upersonligt, Uselvstændigt, Ubevidst, altsaa i Grunden som ingen Ting, som et tomt Navn, snart paa den guddommelige Kraft og Viisdom, snart paa Christendommen, og snart paa det christelige Sindelag. Det Høieste den Hellig-Aand paa den Maade kunde blive til, var aabenbar til vor egen Fornuft, thi naar han ikke i sig selv er det guddommelige Middel, det guddommelige og levende Baand, mellem Gud og os, da er der aabenbar intet andet Middel, hvorved Gud kan virke aandelig paa os, og intet andet aandeligt Baand mellem Ham, eller mellem Christus, og os, end hvad man kalder vor egen Fornuft, hvad da ogsaa almindelig er de Skriftkloges Mening, da de paastaae, at enhver anden guddommelig Virkning paa os, uden igiennem Fornuften, den være saa aandelig som den vil, er dog i Grunden physisk, og altsaa phantastisk, urimelig. Skulde altsaa vore Skriftkloges Forestillinger om den Hellig-Aand være christelige, da maatte det være Jesu Mening om Daaben, at vi skulde døbes i Fornuftens Navn, og vor 101egen Fornuft maatte være den guddommelige Talsmand, Fortolker af Hans Ord, og Ledsager til al Sandhed, som han lovede sine Troende, og som skulde sendes af ham fra Faderen, og af Faderen i hans Navn. Saaledes blev det da ogsaa ganske rigtigt, hvad der blandt de Skriftkloge er den giængse Mening, at Bespottelser mod Menneskens søn er ikke nær saa slemme, som Bespottelser mod vor egen Fornuft, saa disse kan, i det mindste i dette Liv, umuelig forlades; men, uden her at omtale alle de andre Vanskeligheder ved en saadan Fortolkning af Jesu Ord, hvis rette Navn vist nok er Fordreielse, vil jeg blot giøre opmærksom paa, at denne guddommelige Fornuft, hvortil vi skulde døbes, og som Jesus vilde sende, som Faderen vilde skiænke i Jesu Navn, til dem, der troede paa Sønnen, det maatte unægtelig være en ny Fornuft, der blev de Christne aldeles egen, og altsaa ingenlunde den Fornuft, de gamle hedenske Græker og Romere havde, eller den, Nogen af os, uden Tro paa Jesum og uden christelig Daab, kan have; og da dog nu de Skriftkloge paastaae, at den Fornuft, de tale om, er slet ikke afhængig af Tro paa Jesum, og ingenlunde en Gave af ham i Daaben til sine Troende, men den samme Fornuft, som de hedenske Vise havde og ophøiede, og for hvis Domstol det skal afgiøres, baade om man skal troe paa Jesus, og hvorvidt man kan bygge paa hans Ord, saa indsees let, at den Aand og Fornuft, vore Skriftkloge erklære for Bibelens eneste rette Fortolker, og Menneskenes eneste aandelige Ledsager til al Sandhed, at det umuelig kan være den Hellig-Aand, som Jesus lover sine Troende, som ei kom, før Jesus var forklaret, og som Apostlerne annammede, da Jesus efter sin Opstandelse aandede paa dem, og da de til Pindse iførtes med Kraft fra det Høie. At nu Jesus ligesaalidt ved den Hellig-Aand kan have meent 102sin Lærdom, eller den Tænkemaade, man, ved at følge den, skulde faae, trænger ei til Beviis; thi at den Hellig-Aand efter hans Ord, veed af sig selv at sige, er sig selv bevidst, og skal saaledes betragtes, det følger unægtelig deraf, at han, som Jesus siger, skal ikke tale af sig selv, men tale, hvad han hører, tale giennem Apostlerne, hvad de slet ikke har betænkt sig paa, og sees af os i det samme personlige Lys, som Faderen og Sønnen.

Ogsaa om den Hellig-Aand, altsaa om Tre-Enigheden, er da vore lutherske Fædres Lærdom, efter Jesu Ord, den ægte christelige, og vore nye Læreres aabenbar uægte; thi om end vore Fædre kan stundum have udtrykt sig ubibelsk om denne Hemmelighed, og ei strængt holdt sig til det i Jesu Ord angivne Forhold mellem Faderen, og Sønnen, og den Hellig-Aand, saa glemde de dog aldrig, at Faderen var, hvad selv Navnet siger, Guddoms-Kilden, og den Vægt, de lagde paa Sønnens og den Hellig-Aands Guddom, var aldeles christelig; da, efter Jesu Ord, hele Menneskenes Saligheds-Værk besørges og udføres, efter Faderens Villie, af og ved Sønnen og den Hellig-Aand, som, for at virke guddommelig paa os alle, for at giøre Guds Gierning i os og for os, nødvendig maae have Guddoms-Magt og Viisdom, og æres ligesom vi ære Faderen. Treenigheds-Læren maatte altsaa være saa urimelig og ufornuftig, som den vilde, saa var den ligefuldt, efter Jesu Ord, grund-christelig, og, formedelst Troen, Grund-Kilde til al sand og levende Christendom paa Jorden. Kunde derfor Nogen bevise Tre-Enighedens Umuelighed, da havde han dermed ingenlunde beviist, at man, efter det Ny Testamente, kunde være Christen, uden at troe derpaa, men han havde beviist, at Christendommen var en falsk Lærdom, som intet Menneske burde troe og følge. Her nu, hvor det kun giælder om at udfinde, hvad der, efter 103det Ny Testamente, er sand ɔ: ægte Christendom, vil vi da ikke indlade os i en Undersøgelse om Christendommens Sandhed, der bør være Gienstand for en ganske egen Betragtning, og hvorom der desuden aabenbar ei kan siges eet fornuftigt Ord, før man veed, hvad der er Christendom; thi at undersøge, om et Noget, man veed ikke hvad, er sandt, er unægtelig det Samme, som at undersøge, om alt Ubekiendt er sandt, og det er igien unægtelig et Greb i Luften. Kun da, fordi man er vant til at høre Tre-Enighedens Umuelighed omtale som en afgiort Sag, vil jeg foreløbig anmærke, deels, at det ikke er om tre Kroppe, men om aandelige Personer vi tale, og deels, at kan Tre umuelig have det guddommelige Væsen, da kan dog vel endnu mindre utallige Millioner have det menneskelige Væsen tilfælles, og at altsaa de, der sige, det er een og den samme Natur og Fornuft, der er i os alle, tale i det mindste tusinde Gange ufornuftigere, end vi som sige, at een og den samme Guddom er sig selv vitterlig i Faderen, og Sønnen, og den Hellig-Aand!

Har man nu i vore Dage hartad eenstemmig erklæret vore Fædres Lære om Tre-Enigheden for aldeles uchristelig, utroelig og fornuftstridig, da har man endnu strængere forkastet og bittrere forhaanet deres Lære om Retfærdiggjørelsen af Guds blotte uforskyldte Naade, ved Tro paa Jesum Christum; thi denne Lære, med de dertil hørende Sætninger om Menneskets naturlige Fordærvelse og Afmagt til det Gode, denne Lære, sagde man, var ikke blot ufornuftig, men moralsk fordærvelig, da den deels tjende de Lastefulde til Skalke-Skjul, og deels betog Mennesket den til Forbedringen nødvendige Tro paa egen Kraft og Styrke.

Det vedkommer os her hverken at undersøge, om den moralske Forbedring virkelig laae vore Dages Moralister 104mere paa Hjerte end Morten Luther, eller om nærværende Lærdom virkelig fortjener de Bebreidelser og Forhaanelser, den har maattet og maa endnu daglig taale; thi her er Spørgsmaalet blot: om Lærdommen, efter det Ny Testamente, er christelig, og er den det, faaer Rationalisterne afgiøre med Christus, om Hans Lærdom er moralsk fordærvelig eller ikke.

Nu behøves der vist nok kun et sundt Øie til at see, hvor aldeles enig Jesus Christus, efter Evangelierne, er med Morten Luther om, at det er Troen paa den Guds Eenbaarne, der ene kan frelse Mennesket fra Fortabelse og giøre ham salig, samt at selv de Omvendte og Troende, end sige da de Ugudelige og Vantroe, kan af sig selv, uden Jesus, slet intet Godt giøre; men da de Skriftkloge dog saa haardnakket paastaae, at de have Christus paa deres Side, saa den lutherske Lære om Retfærdiggjørelsen er i det Høieste paulinsk, men ingenlunde christelig, maae vi vel endnu engang høre, hvad Jesus selv siger derom.

Vi vil da her slet ikke tvistes med Nogen om, enten hvorvidt alle Mennesker er Syndere, eller hvordan de er blevet det, eller hvad der skal forstaaes ved Retfærdiggiørelse; thi derom finde vi ingen udtrykkelige Ord af Jesus, men holde os til Hoved-Sagen, som unægtelig er, om man, efter Jesu Ord, kan blive salig, uden at erkiende sig for en Synder og troe paa ham, og om man, af sig selv, uden Ham, og uden Aanden, som skiænkes i hans Navn, kan giøre noget, der er godt og Faderen behageligt. Dette er unægtelig Hoved-Sagen, thi er vor Saliggiørelse, efter Jesu Ord, ene et Værk af Faderens Kiærlighed, ved Sønnen og Aanden, er Synds-Forladelse Noget, vi Alle behøve, og skiænkes den os, saavelsom det evige Liv, af Guds Søn, vor Frelser, i Kraft af Hans Selv-Opoffrelse og vor Tro derpaa, da var vore Fædres Lærdom ogsaa, 105efter Jesu Ord, grund-christelig, og da er Rationalisternes Lærdom, at Mennesket enten ingen Synds-Forladelse behøver, eller kan ved sin Anger og Dyd selv erhverve sig den, og at vi kan blive salige for vor Dyds Skyld, aldeles anti-christelig.

Nu har vi allerede i det Foregaaende seet, at Jesus maatte være den største Løgner og den hovmodigste Sværmer, Solen har beskinnet, dersom han ikke var Guds eenbaarne Søn, dersom Hans Kiøds-Paatagelse og Død ei var nødvendig til Menneskenes Frelse og Salighed, og dersom ikke Foreningen med ham, ved Tro og Kiærlighed, var den eneste Vei til et gudeligt og saligt Liv, og det er da kun som til Overflod, naar vi tilføie: Jesus prædikede og sagde: omvender eder og troer Evangelierne! Jeg er ikke kommet for at kalde Retfærdige, men Syndere til Omvendelse, thi ikke de Sunde, men kun de Syge have Læge behov. Menneskens Søn er kommet at frelse det Fortabte. Hvo som troer paa Ham, dømmes ikke, men hvo som ikke troer, er allerede dømt, fordi han ikke haver troet paa Guds eenbaarne Søns Navn. Men denne er Dommen, at Lyset er kommet til Verden, men Menneskene elskede Mørket mere end Lyset, fordi deres Gierninger vare onde. Medens I have Lyset, troer paa Lyset, at I kan vorde Lysets Børn! Jeg er Verdens-Lyset, hvo som følger mig, skal ikke vandre i Mørket, men have Livets Lys. Jeg er veien, Sandheden og Livet, der kommer Ingen til Faderen uden ved mig. Jeg er Dørren, dersom Nogen gaaer ind ved mig, han skal blive salig, og han skal gaae ind og gaae ud og finde Føde. Mine Faar høre min Røst, og jeg kiender dem og de følge mig, og jeg giver dem det evige Liv. Jeg er Opstandelsen og Livet, hvo som troer paa mig, skal leve, skiøndt han døer, og hvo 106som lever og troer paa mig, skal aldrig døe. (Matth. 4. Matth. 9. Marc. 1. Joh. 3. 8. 10. 11. 12. 14.)

Naar Jesus fordrer Omvendelse af alle dem, han kalder, og erklærer, at kun Syndere trænge til Omvendelse, da giør han dem unægtelig alle til Syndere, og naar han erklærer Troen for det tilstrækkelige og eneste Middel til at undgaae Dommen, da siger han dermed aabenbar, at det er ved Troen alene vi retfærdiggiøres, dersom ellers Retfærdiggiørelse er Frikiendelse for Dommen. Naar Jesus endelig stiller sig selv mellem Gud og Mennesket, som det aandelige Lys og Liv, der kun ved Troen paa ham kan blive Mennesket til Deel, da udelukker han derved aabenbar alle dem, der ikke tro paa ham, fra Lyset, Livet og Saligheden, og udelukker selv hos sine Troende al muelig egen Fortjeneste; med mindre man vil sige, at der ogsaa uden aandeligt Liv og Lys kan giøres Noget, som har aandelig Værdie. Det gaaer altsaa, efter Jesu Ord, ikke engang an at sige, der kunde være Retfærdige paa Jorden, som ei trængte til Omvendelse, og da ei heller til Tro paa ham, til Lys og Liv af ham; men skulde alligevel Nogen tænke, det gik an, da erklærer Jesus, at hvo som ikke er med ham, er imod ham, hvo der ikke bliver i ham bortkastes, som en vissen Green, og de som vil giøre sig selv retfærdige er som kalkede Grave, der skinne vel udvortes, men ere indvortes fulde af Ureenhed og Dødninge-Been. (Matth. 12. 23. Joh. 15.)

Var der nu virkelig andre Ord af Jesus, som streed herimod, og udsagde enten at man kunde blive salig uden ved Troen paa ham, eller giøre Godt uden ham, da beviste det, at Jesus i sin Veiviisning til Salighed havde aabenbar modsagt sig selv, og var da naturligviis ikke Lyset og Sandheden i egen Person. Intet kunde da heller være daarligere, end at tvistes om hans Lærdom, thi hvem 107der lærer to hinanden bestemt modstridende Ting som Sandhed, lærer jo i Grunden slet Intet, med mindre det skulde være hans Lærdom, at Ja og Nei, Sandhed og Løgn var eet og det Samme, og i saa Fald behøvede vi naturligviis ingen Lærer, om vi end nok saa høit behøvede ham. Hvem der altsaa vil paastaae, det, efter Jesu Ord, er christeligt, at troe, Man kan giøre Godt og blive salig uden Tro paa ham og aandeligt Samfund med ham, faaer da vel indrømme, at lige det Modsatte er, efter Jesu Ord, ogsaa christeligt, og deraf enten drage den Slutning, at Christendommen er idel Falskhed og Bedragerie, eller, ved at billige og anprise en saadan sig selv ophævende Lærdom, som en guddommelig Aabenbaring, som Sandhed til Salighed, stemple sig selv enten til Galmand eller Bedrager.

At nu imidlertid Jesus ingenlunde var af dem, der mene, Ja og Nei lade sig forene, hørte vi paa hans Ord, hvormed han erklærede, at hvem der ei var med ham, var imod ham, hvem der ei samlede med ham, adspredte, og han skildte sig desuden, som Guds Søn, paa det Skarpeste fra sine Fiender som Djævelens Børn, ja sig selv, som Sandheden, fra Djævelen, som Løgneren og Løgnens Fader, der ei havde Sandhed i sig, og han sagde bestemt: Ingen kan tjene to Herrer, og hvad der er splidagtigt med sig selv maa falde. Hos en saa klarøiet Lærer er da saa grov en Selv-Modsigelse neppe at formode, og forgjæves har virkelig ogsaa hans Fiender i mange Aarhundreder stræbt at fange ham i hans Tale, saa, naar hans foregivne Venner paastaae, det nu er lykkedes dem at finde Ord af ham, der giøre hans foranførte Ord, og dermed alle de forrige Slægters derpaa byggede Christendom, til Løgn, da er det en Paastand, der maa falde vanskelig at troe, og hvem kan heller være mindre troværdige, end de, der giøre Jesus til en Løgner, og giøre sig dog en 108Ære af at kaldes hans Venner, Discipler og troe Efterlignere!

Naar man imidlertid hører, hvad det er for Ord, hvormed Jesus skal have modsagt sig selv, da seer man strax, det er de kloge Herrers behagelige Skiemt; thi hvem kan for Alvor troe, at naar Jesus siger til den Skriftkloge, der frister ham om det store Bud i Loven: giør det! elsk Gud af dit hele Væsen, og Næsten som dig selv, saa skal du leve, eller naar han forsikkrer, at ikke enhver der siger til ham: Herre! Herre! men kun hvem der giør hans Faders Villie, skal indgaae i Himmeriges Rige, at han dermed paa mindste Maade svækker sin Tale om Menneskets naturlige Afmagt og Troens Nødvendighed! Der hører i det Mindste en god Deel Blindhed til ikke at see, man, for heri at finde nogen Modsigelse, maatte først bevise, at Jesus havde sagt, man, uden at troe paa ham, uden at være Eet med ham, kunde giøre hans Faders Villie, kunde elske Gud og Næsten som det sig burde, eller at han havde sagt, man ikke ved troende, kiærligt Samfund med ham kom til at elske Gud og Næsten og giøre Faderens Villie. Intet af dette har man engang, saavidt jeg veed, prøvet paa at bevise, og hvor er da Modsigelsen! Er det ikke aldeles i sin Orden, at ligesom Retfærdige ei trænge til Omvendelse, saa trænge de, der tilbørlig elske Gud og Næsten, ei heller til nogen Frelser, saa det er kun Spørgsmaalet, om der findes saadanne Folk i Verden, hvad Jesus imidlertid benægter! Er det ikke ligeledes i sin Orden, at naar kun de, som troe paa Jesum, blive salige, de Vantroe da ikke blive det, hvormeget de saa end raabe: Herre, Herre! Mester! Dydens Mønster! eller skulde det virkelig være fornuftig sluttet, at fordi Jesus siger, det ikke er Nok til Salighed at give ham Herre-Navn, derfor kan man, efter Jesu egne Ord, ogsaa blive salig, uden 109at erkiende ham for Herre, og det uagtet han siger: I kalde mig Herre, og I tale vel, thi det er jeg! Er det endelig ei ganske i sin Orden, at de som ved Troen blive Eet med Sønnen, nødvendig maae giøre Faderens Villie, naar Faderen og Sønnen ere Eet, og siger ikke Jesus, det er Guds Gierning, at man troer paa ham, og Faderens Villie, at hver den som seer Sønnen og troer paa ham, skal have det evige Liv! (Joh. 6. 13).

Men siger ikke dog Jesus udtrykkelig, at han, som Menneskens Søn, der haver al Dom, vil paa den yderste Dag kalde dem til det evige Liv, som have bespiset den Hungrige, klædt den Nøgne, trøstet den Syge, og i det Hele øvet Kiærlighed, og kun henvise dem til den evige Ild, som ei have gjort Barmhiertighed, saa her er slet ikke Tale om Troen?

Dette er sædvanlig Slutningen, hvormed Herrens Fiender triumpherende vil gjøre hans klare Lærdom om Troen til Løgn; men hvor langt det er fra at lykkes, indseer man let, naar man blot med Agtsomhed læser den Beskrivelse af Dommen (Matth. 25.), hvorpaa Fienderne beraabe sig; thi deels skildrer Jesus sig netop her som den alvidende Verdens-Dommer, der skal aabenbares i Herlighed, fulgt af Engle-Skaren, og maa da nødvendig forudsætte, at de, han skal frikiende, maa erkiende hans guddommelige Ret dertil, deels er det jo Faarene, han vil frikiende, altsaa dem, der have hørt hans Røst og fulgt ham, som den gode Hyrde, der satte Livet til for dem, (Joh. 10.) og endelig priser han dem kun salige, fordi de mættede, klædte, besøgde, trøstede ham i hans Brødre, og det er jo soleklart, at førend man kan ansee nogen for Eet med Jesus, maa man troe paa hans guddommelige Samfund med sine Troende, ligesom det følger af sig selv, at naar Alle paa hiin Dag skal kalde ham Herre, maae de, han 110skal prise, giøre det af Hjertet, hvad jo dog var umueligt naar de ikke troede, han var Herren til Gud Faders Ære. Det Hele indskrænker sig da til, at Jesus her lægger sine Troende paa Hjerte, at de endelig maae elske ham igien, som haver elsket dem saa høit, at han satte Livet til for dem, og at denne deres Kiærlighed maa være virksom, saa de for hans Skyld elske hans Gienløste, ikke med Ord som Mundsveir, men i Gierning og Sandhed, men hvem har nogensinde tvivlet om, at det var Jesu Alvor, hvad han i den Nat, han blev forraadt, saa himmelsk talede til sine Discipler om Kiærligheden til ham og til hverandre, som den sande Glædens og Salighedens Kilde! (Joh. 13. 14. 15).

Vil man altsaa fange Jesus i hans Ord om Kiærlighed, da maa man, som sagt, først bevise, at Jesus har sagt, man kan elske ham og Næsten, som han elskede, og elske for hans Skyld, uden at troe paa ham, og uden at annamme hans Aand, som en Naade-Gave, og kan man ikke det, skal man nødes til at indrømme, at Jesu Ord om Kiærligheden ei paa mindste Maade modsiger eller svækker hans Ord om Troen, men lærer os kun, at den saliggiørende Tro, han taler om, er ikke et koldt og dødt Tanke-Bifald, men et varmt og hjerteligt Samtykke i alt Guds Raad til vor Salighed, som skaber det kiærlige Samfund med Gud og Alt hvad Guds er, der, tænkt i sin Fuldkommenhed, saa vist maa være den sande Salighed, som Gud er salig, saa vist maa være den eneste Salighed, som Livet er i Guds Velbehagelighed, og der udenfor kun Død og Dom!

Vore Fædres Christendom havde altsaa i Hoved-Sagen, d. e. i Saliggiørelsens Orden, udgaaende i Troen fra Jesus, Guds Søn, vor Frelser, og vendende i Kiærligheden tilbage til ham, alt i hans egne Ord sin gyldige

Hjemmel, 111og har de da alligevel gaaet udenfor hans Ord, maa det have været i hvad de lærde om Maaden, hvorpaa Menneskerne kan optages og saliggiøres i denne Orden: hvorledes de kan komme til Troen og Kiærligheden og deri opholdes og voxe til evig og fuldkommen Glæde.

Nu er det noksom vitterligt, at Fædrene priste Guds Ord og Aand, Bønnen og Sacramenterne, som de eneste Midler, hvorved man kunde komme til at troe paa Jesus, voxe i hans Naade og Kundskab, og derved saliggiøres, og det er altsaa Spørgsmaalet, om denne deres Betragtning af Guds Huusholdning i sin Naades Rige er hjemlet i Jesu egne Ord eller ikke?

Hvad Aanden angaaer, kan der vel efter det Foregaaende ingen Tvivl være om, at Jesus var enig med dem, men dog bør det erindres, at han vidnede: uden Nogen bliver født paa Ny af Vand og Aand, kan han ikke indkomme i Guds Rige; thi hvad som er født af Kiødet er Kiød, hvad som er født af Aanden, er Aand, og det er Aanden, som gjør levende, og Gud er Aanden, saa de som ham tilbede, skal tilbede ham i Aand og Sandhed (Joh. 3. 4. 6). At den Aand han talede om, ikke var Noget, Mennesket enten af Naturen havde, eller kunde give sig selv, men Guds Aand, den Hellig-Aand, som han vilde sende sine Discipler fra Faderen, og som Faderen vilde sende i hans Navn, og at han ved Sandhed ikke forstod et luftigt Begreb, men sig selv, den Eenbaarne, som forklarede Faderen, har vi hørt, og maae kun her gientage, fordi den sædvanlige Tale om Aand og Sandhed er saa uchristelig, at man vel kan behøve to Gange at mindes om, hvad Jesus forstod ved disse Ord.

Ei mindre enig var Jesus med vore Fædre om Guds Ord, thi baade vilde han have sine Ord i allerstrængeste Forstand anseete for Guds egne, og erklærede 112disse Guds Ord for Middelet, hvorved ikke blot Kundskaben om Guds Raad, men Guds levendegjørende Aand meddeeltes dem, der troende annammede Ordet. Han siger nemlig: hvo mig foragter, og annammer ikke mine Ord, haver sin Dom, det Ord, som jeg haver talet, skal dømme ham paa den yderste Dag; thi jeg haver ikke talet af mig selv, men Faderen, som mig haver udsendt, haver givet mig Befaling, hvad jeg skal sige og hvad jeg skal tale, og jeg veed, at hans Befaling er et evigt Liv. Jeg er i Faderen og Faderen er i mig, de Ord, som jeg taler til eder, taler jeg ikke af mig selv. Jeg aabenbarede dit Navn (Fader!) for de Mennesker, hvilke Du haver givet mig af Verden, de vare dine, og du haver givet mig dem, og de have bevaret dit Ord. De Ord, som Du haver givet mig, haver jeg givet dem, og de annammede dem, og de have sandelig kiendt, at jeg udkom af Dig, og de have troet, at Du haver udsendt mig. Og alt Det som mit er, det er Dit, og alt det som Dit er, det er Mit. Mine Ord ere Liv og ere Aand! Sandelig, sandelig siger jeg eder, den Time kommer, og er nu, da de Døde skal høre Guds Søns Røst, og de, som den høre, skal leve! (Joh. 5. 6. 12. 17.)

Om Bønnen kunde vore Fædre heller ikke tænke høiere end Jesus talede, naar han sagde: vaager og beder, at I ikke skulle falde i Fristelse! Beder, saa skal eder gives! Dersom To af eder blive eens paa Jorden om hvad for en Sag det er, at de ville bede, det skal vederfares dem af min Fader, som er i Himlene; thi hvor To eller Tre ere forsamlede i mit Navn, der er jeg midt iblandt dem. Sandelig, sandelig siger jeg eder, at hvadsomhelst I bede Faderen om i mit Navn, skal Han give eder! Beder, og I skal faae, at eders Glæde kan blive fuldkommen! Hvad I bede om i mit Navn, det vil jeg gjøre, at Faderen skal forklares ved Sønnen; dersom I bede om Noget 113i mit Navn, vil jeg giøre det! (Matth. 18. Joh. 14. 16.).

Om Aanden, om Ordet, og om Bønnen i Jesu Navn havde altsaa Fædrene, efter Jesu egne Ord, fuldelig Ret, saa der er kun Spørgsmaal om Sacramenterne, eller de i strængeste Forstand saakaldte Naade-Midler, og det kan ikke nægtes, der synes at være en stor Forskiel paa dem og førnævnte Midler; thi vel er Ordet noget Legemligt, men dog tillige noget Aandeligt, og Aandens naturlige Udtryk, da derimod Vandet i Daaben, Vinen og Brødet i Nadveren, er reen legemlige, haandgribelige Ting, og synes derfor langt mindre skikkede til Midler for Aanden.

Nu sagde imidlertid dog Jesus: døber alle Folk i Navnet Faderens, og Sønnens, og den Hellig-Aands! Uden Nogen bliver født paa Ny, kan han ikke see Guds Rige, uden nogen bliver født af Vand og Aand, kan han ikke indkomme i Guds Rige, (Matth. 28. Joh. 3.) og det er da klart, baade at Jesus erklærede Vandet i Daaben for et aandeligt Middel, og Vand-Daaben for en uadskillelig Deel af den aandelige Igienfødelse, uden hvilken man ei kunde blive et Guds Barn paa Ny; saa han gav Fædrene Ret til at erklære Daaben for nødvendig til Salighed, skiøndt derfor vist nok ikke Ret til at fordømme dem, til hvis Daab de ei havde været Vidner.

Ligeledes sagde Jesus om Brødet i Nadveren: tager, æder, dette er mit Legeme, og om Vinen: drikker alle heraf, dette er mit Blod, det Ny Testamentes, som udgydes for mange til Syndernes Forladelse, og hvem der troede paa hans Ord, at man skulde æde hans Kiød og drikke hans Blod for at frelses, kunde da umuelig tænke andet, end at dette hemmelige Samfund med ham i Aanden skiænkedes især ved Brødet og Vinen, saa det eneste tvivlsomme Spørgsmaal maatte blive, om alle Christne 114skulde tage Deel i Herrens Nadvere, aldrig om de Deeltagende skulde troe, at de derved traadte i det inderligste, fuldeste Samfund med ham, som den Korsfæstede, igien Opstandne. (Matth. 28).

Da nu imidlertid Fædrene med Luther heller ingenlunde paastod, at den hellige Nadvere var nødvendig til Salighed, men holdt sig strængt til Ordet, at hvo som troer og bliver døbt skal blive salig, kan man heller ikke sige, de i dette Stykke gik udenfor Jesu egne Ord, saa hvis de ved nogen af Lærdommene i den Augsburgske

Confession har gjort det, maa det have været ved den om Arve-Synden og den fri Villie. At der nu alligevel ei er noget Ord af Jesus, de ved denne Lærdom modsige, kan vi her saameget dristigere paastaae, som vi har hørt, at Jesus tiltaler alle Mennesker som Syndere, og han udtrykkelig vidner: hver den som giør Synd er Syndens Træl og trænger til at frigjøres af Sønnen. (Joh. 8.) I den christelige Theologie maatte det derfor altid, endogsaa blot med Hensyn paa Jesu egne Ord, blive en Forudsætning, at Mennesket for nærværende Tid kom syndigt og derved aandelig trælbaaren til Verden, og kunde ligesaalidt frigjøres som frikiendes, og velbehage Gud, uden Tro paa Sønnen: Jesus Christus, og til denne Paastand indskrænker sig vor Bekiendelse, uden med skolastisk Spidsfindighed at ville bestemme Noget om Maaden hvorpaa Syndigheden forplantes, eller om Villiens Vilkaar, udenfor det moralske Forhold til Gud og sand ɔ: aandelig Retfærdighed.

Dog, vil vi for et Øieblik antage, at det med denne Forud-Sætning var ligesaa misligt, som det saa ofte er med hvad man slutter sig til, en Mand har meent, skiøndt han ei udtrykkelig har sagt det, saa er derved dog ikke det Mindste beviist mod Ægtheden af Fædrenes Christendom, da det er lige vist, at hvordan man end helst skal udtrykke 115sig om Arve-Synd og fri Villie, skal man dog, efter Jesu Ord, troe, at man trænger til Synds-Forladelse og Frigjørelse, ved Troen paa Ham, hvad der aabenbar var det Eneste, Fædrene, med deres Bekiendelse om Arve-Synd og fri Villie, vilde indskiærpe.

Hertil kommer end, at fordi der ikke er Ord af Jesus, der bestemt udtrykke alle Sætningerne i vore Fædres Bekiendelse, kan der godt være Ord af Ham, der henvise hans Troende til en anden Kundskabs-Kilde, hvoraf Fædrene have øst disse nærmere Bestemmelser, og de have da i saa Fald ligesaafuldt bygget udelukkende paa Hans egne Ord, som om Han selv havde sagt, hvad Han befaler os at høre af Andre.

At nu Jesus ogsaa virkelig har henviist os, deels til de hellige Skrifter af Moses, David, og Propheterne, og deels til sine Apostler: til hine, som hans troværdige Herolder, der forkyndte hans Komme, med dens Grund og Følger, og til disse, som Hans Ords sanddrue Gientagere, og gyldige Fortolkere, derom kan for en opmærksom Læser af Evangelierne ei være mindste Tvivl, saa hvad der har forsvarlig Hjemmel i Propheters og Apostlers, har det dermed tillige i Jesu egne Ord.

Saaledes siger Jesus om hele Jødernes hellige Skrift: den kan ikke feile. I randsage Skrifterne, og mene at have et evigt Liv i dem, og dem er det netop, der vidne om mig. Troede I Moses, da troede I ogsaa mig, thi han har skrevet om mig. I skal ikke mene, at jeg er kommen for at opløse Loven eller Propheterne, jeg er ikke kommen for at opløse, men for at opfylde; thi sandelig, jeg siger eder, indtil Himmelen og Jorden forgaaer, skal ikke end een den mindste Bogstav eller Tøddel af Loven forgaae, førend de Ting skee allesammen. Høre de ikke Moses og 116Propheterne, da troe de ikke heller, om Nogen opstod fra de Døde. (Matth. 5. Luk. 16. Joh. 5. 10.)

Der lader sig da, christelig talt, slet intet indvende mod Beviser af det Gl. Testamente, men her behøve vi dem ikke, og maae ikke kunne behøve dem, efter Jesu Ord til og om hans Apostler; thi til dem siger Han: gaaer hen og lærer alle Folk, og lærer dem at holde Alt hvad jeg haver befalet eder, og see, jeg er med eder alle Dage indtil Verdens Ende! Talsmanden, den Hellig-Aand, som Faderen vil sende i mit Navn, han skal lære eder alle Ting, og minde eder paa alle Ting, som jeg haver sagt eder. Jeg haver endnu meget at sige eder, men nu kan I ikke bære det, men naar han, den Sandhedens Aand, kommer, skal han veilede eder til al Sandhed. Han skal forklare mig. Sandelig, sandelig, siger jeg eder, hvo som annammer hvem jeg udsender, annammer mig, men hvo mig annammer, annammer Ham, der sendte mig. Ligesom Faderen haver udsendt mig, saa sender jeg og eder. Har man holdet mit Ord, skal man og holde eders. Dersom Nogen ikke vil annamme eder, og ei høre eders Ord, da ryster Støvet af eders Fødder, naar I gaae ud af det Huus eller den Stad, sandelig, jeg siger eder, det skal gaae Sodoma og Gomorra taaleligere paa Dommens Dag, end den Stad. I ere ikke de som tale, men det er eders Faders Aand, som taler i eder. (Matth. 10. 28. Joh. 13. 14. 15. 16. 20.)

Heraf er det jo aabenbart, at, efter Jesu Bortgang, vilde Han, at alle skulde troe paa Ham ved og efter Hans Apostlers Ord, ligesom Han da udtrykkelig i sin Slutnings-Bøn (Joh. 17.) bad kun for Apostlerne og dem, som formedelst deres Ord skulde troe paa ham, at de maatte Alle være Eet i Ham og i Faderen; saa der kan intet Spørgsmaal være om, at vi skal antage Apostlernes 117Forklaringer som Jesu egne, og antage dem af hans Ord, de uden videre Forklaring have overantvordet os, for noksom klare Udsagn af hans Lærdom.

Herimod protestere nu vist nok de rationalistiske Theologer af al Magt, og paastaae, at Apostlerne forstod ikke Jesu Ord, men at de forstaae dem, og see deraf, at den Christendom, Apostlerne udbredte, var aldeles uægte; men det maa vel være deres behagelige Skiemt; thi Apostlerne har Jesus givet det Vidnesbyrd, at de, efter den Hellig-Aands Annammelse, er hans Ords bedste og eneste rette Fortolkere, men, saavidt jeg veed, har Rationalisterne end ikke ymtet om at have mindste Vidnesbyrd af ham, end sige Fuldmagt til at tage hans Apostler i Skole, og hvem kan dog noget Øjeblik troe paa Jesus, uden at troe, Han vidste selv bedre, hvad Han meende, og hvordan Han vilde have sine Ord forklarede, end det attende Aarhundredes Theologer. Vi vil da, indtil Videre, lade det staae ved sit Værd, hvem der i Grunden er klogest paa de aandelige, himmelske og guddommelige Ting: Theologerne fra i Gaar, som selv tilstaae, de veed ikke, hvorfra de er kommet og hvor de skal hen, og veed da endnu mindre Guds Hemmeligheder, eller Han som vidnede: jeg udgik fra Faderen og kom til Verden, jeg forlader Verden igien og gaaer til Faderen, vi tale det vi

vide, og vidne det vi have seet; men hvad Han, hvad Christus meende, saavelsom hvad Han sagde, det maae de grundlærde Herrer endelig tillade os at spørge dem om, der have hørt Ham, og annammet Fuldmagt af Ham, til, paa Hans Vegne, at være hele Menneske-Slægtens Lærere i den eneste sande ɔ: ægte Christendom! Skulde vi da, efter derom at være tilbørlig underrettede, finde, at Christendommen ei er værd at troe, da maaskee vi nødes til at bide i det sure Æble, det unægtelig er at være theologiske Mesteres Discipler, 118der selv bekiende, de i Grunden slet ikke veed, hvad der er evig sandt om aandelige Ting, uden for saavidt det vel maa være evig sandt, at deres Fornuft, der intet veed, veed Alt hvad der er værdt at vide; men de maae da sandelig ikke byde os deres Viisdom under Navn af Christendom; thi har vi fundet den sande ɔ: ægte Christendom forkastelig, hvad skal vi da med den Falske, der nødvendig er saa meget slettere, som den ikke engang svarer til sit Navn, men har stjaalet det fra den sande Christendom, hvad der unægtelig er lumpent, hvis Christendommen er sand, og uhyre dumt, hvis den er Løgn. Vi kan imidlertid ikke nægte, at allerede den mageløse Omstændighed, at saamange af Christendommens Fiender og Foragtere have fundet dens Navn værdt at stjæle, at allerede den Omstændighed vækker stærk Formodning hos os om, at den ægte, apostoliske Christendom maa være noget meget Godt, og have beviist det meget klart; thi den Mand maa sikkert have Meget til Bedste eller dog til Gode, hvis dødelige Fiende tilegner sig hans Navn, for med List at vinde, hvad ei er med Magt at tage!

(Fortsættes).